

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Fylke: Oppland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Etnedal

Emne: Juletre og julehalm

Bygdelag: Hele bygda

Oppskr. av: Lærer Martin Lundstein

Gard:

(adresse): Bruflat

G.nr.

Br.nr.

A. ~~Merk av om~~ oppskrifta ~~er~~ ^{mest} etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I

Juletre er nu almindelige over alt i bygden. En kan vist si at der nu neppe er non heim med barn, som er uten juletre i julen.

2

Første juletre her i bygden, som folk vet om, var ett skulejuletre på Lundstein skule i 1879, hvor jeg var med som sjuåring.

3

De første juletre her var skulejuletre. Omkring 1900 begynte det å bli almindelig med juletre også i heimene, og litt om senn i foreninger og i det siste også i kirken

4

Fra en enkelt heim i bygden kjennes eksempel på pynt med halmkroner. Pynt med grønne kvister kjenner en ikke til her. Derimot var der i gammel tid almindelig med julefletninger. Disse var flettet av lin eller annet finere garn, og ble ophengt som gardiner foran vinduer rundt hyller og hjøneskap.

5

Siden juletre kom i bruk, har der vært lite eller intet å se av pynt som nevnt i punkt 4

6

I skuler og foreninger kan juletreet være opp til 4 m høit. I heimene mindre, ofte omkr. 1 m.

7

Det vanlige har vært å pynte treet med lys, glitterstas norske flag, kulörte glaskuler, engler etc.

8

Treet pyntes som regel av voksne eller halv voksne.

9

Treet står alltid på en juletre fot, ett solid trekors,

stor eller liten, ettersom treet er til. Små tre settes gjerne på ett bord eller en taburett, alltid midt på golvet.

I0

Det er ingen bestemt tid for tendingen av treet julekveld. Men det vanlige er å tende etter kveldsmaten. Treet kan tendes og benyttes flere ganger, men i almindelighet ikke lenger enn til trettendagen.

II

Både julesalmer og de vanlige julesanger er det vanlig å synge mens en går rundt treet. Ved de første juletreffester her var der mindre sang enn no. Ved festen som er nevnt i punkt 2 ble der sunget "Idenne søde juletid", og "oss er i dag" og ellers non nasjonalsanger, så vidt erindres ikke julesanger.

I2

Både trettendag og ~~ny~~ tjugendagen er brukt som tidspunkt som slutt på julen og dermed også med juletreet.

I3

Her brukes også uttrykket å høste treet. Det er som regel voksne eller i all fall større barn som tar av treet det som skal høstes.

I4

Som juletre nyttes her bare gran, og den er her nokk av.

I5

Om juletreerstatning vites intet her.

I6

Juletrø utenfor huset julekveld er u kjent her.
Julehalm:

Om julehalmen og dens bruk vites intet her.

Som ovenfor nevnt, er det fra omkring år 1900 blitt mer og mer almindelig med juletre over alt i heimene. En unntagelse kan jo forekomme i heimer hvor der bare er gamle. I forbindelse med juletreet er også julenisse almindelig no, en helst liten mann med langt skjegg, og sekk på rygg, hvori enten ju-

legaver eller frukt, sjokolade eller annet munn godt.

Ved juletreffester for skuler eller foreninger er også julenisse nu vanlig. Underholdningen ved disse fester ellers er tale om julen og julebudskapet, sang omkring treet, sketser, lek osv.

Siden omkring 1920 har frelsesarmeen nokså ärvist også juletreffester her i bygden. De bruker ä pynte sine tre enklere, bare med lys og kulörte papir.

4169

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING